

LÀM THƠ LỤC BÁT

I – LUẬT THƠ LỤC BÁT

1. Đọc kĩ câu ca dao

*Anh đi anh nhớ quê nhà
Nhớ canh rau muống, nhớ cà dầm tương.
Nhớ ai dãi nắng dầm sương
Nhớ ai tát nước bên đường hôm nao.*

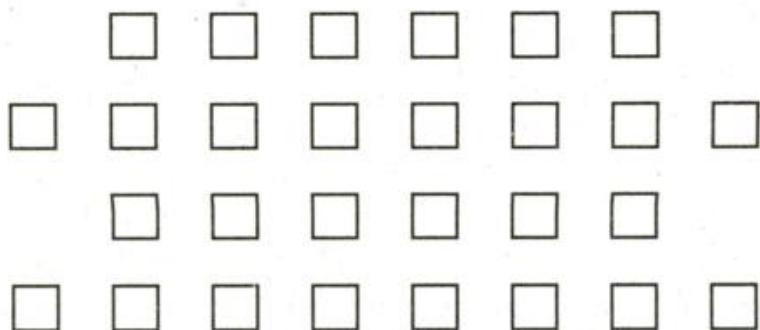
2. Trả lời câu hỏi

- Cặp câu thơ lục bát mỗi dòng có mấy tiếng ? Vì sao lại gọi là *lục bát* ?
- Kẻ lại sơ đồ sau vào vở và điền các kí hiệu B, T, V ứng với mỗi tiếng của bài ca dao trên vào các ô.

Các tiếng có thanh huyền và thanh ngang (không dấu) gọi là tiếng *bằng*, kí hiệu là B.

Các tiếng có thanh sắc, hỏi, ngã, nặng là tiếng *trắc*, kí hiệu là T.

Vần kí hiệu là V.

c) Hãy nhận xét tương quan thanh điệu giữa tiếng thứ sáu và tiếng thứ tám trong câu 8.

d) Nhận xét về luật thơ lục bát (về số câu, số tiếng trong mỗi câu, số vần, vị trí vần, sự đổi thay các tiếng bằng, trắc, bỗng, trầm và cách ngắt nhịp trong câu).

Ghi nhớ

- *Lục bát là thể thơ độc đáo của văn học Việt Nam.*
- *Luật thơ lục bát thể hiện tập trung ở khố thơ lục bát gồm một câu sáu tiếng và một câu tám tiếng sắp xếp theo mô hình sau đây (B : bằng ; T : trắc ; V : vần ; chưa tính đến các dạng biến thể và ngoại lệ) :*

Tiếng Câu	1	2	3	4	5	6	7	8
6	-	B	-	T	-	BV		
8	-	B	-	T	-	BV	-	BV

Các tiếng ở vị trí 1, 3, 5, 7 không bắt buộc theo luật bằng trắc – trong bảng đánh dấu (-). Tiếng thứ hai thường là thanh bằng. Tiếng thứ tư thường là thanh trắc (nhưng có khi ngoại lệ tiếng thứ hai là thanh trắc thì tiếng thứ tư sẽ đổi thành thanh bằng). Trong câu 8, nếu tiếng thứ sáu là thanh ngang (bỗng) thì tiếng thứ tám phải là thanh huyền (trầm). Ngược lại cũng vậy.

II – LUYỆN TẬP

1. Làm thơ lục bát theo mô hình ca dao. Điền nối tiếp cho thành bài và đúng luật. Cho biết vì sao em điền các từ đó (về ý và về vần).

– Em ơi đi học trường xa
Cố học cho giỏi ... mẹ mong.
– Anh ơi phán đấu cho bền
Mỗi năm mỗi lớp ...
– Ngoài vườn ríu rít tiếng chim,
...

2. Cho biết các câu lục bát sau sai ở đâu và sửa lại cho đúng luật.

– Vườn em cây quý đủ loài
Có cam, có quýt, có bòng, có na.
– Thiếu nhi là tuổi học hành
Chúng em phán đấu tiến lên hàng đầu.

3. Có thể tổ chức lớp thành hai đội, một đội xướng câu lục, đội kia làm câu bát. Đội nào không làm được là thua điểm. Đội thắng được quyền xướng câu lục. Thầy, cô giáo làm trọng tài.

4. Muốn làm thơ lục bát cho hay, vượt qua trình độ "vè", thì câu thơ phải có hình ảnh, có hồn.

BÀI THAM KHẢO

– Trúc xinh trúc mọc đầu đình
Em xinh em đúng một mình cũng xinh.

(Ca dao)

– Non cao, cao mây từng mây,
Anh đi bên ấy bên này em trông
Bao giờ lúa chín đầy đồng
Anh về gặt hái gánh gồng đỡ em.

(Trần Tuấn Khải, Phong dao)

– Sông kia rày đã nên đồng
Chỗ làm nhà cửa, chỗ trồng ngô khoai.
Vắng nghe tiếng éch bên tai,
Giật mình còn tưởng tiếng ai gọi đò.

(Tú Xương, Sông Lấp)

– Sương rơi trắng bạc đầu non
Bao nhiêu sông cái đổ dồn về khơi.
Ru con tròn giấc mẹ ngồi
Con lên mười tám, mẹ rời chiêm bao.

(Ngô Kha, Chờ)

– Ta vắng, mình có nhớ ta,
Ta vắng, ta nhớ những hoa cùng người.
Rừng xanh hoa chuối đỏ tươi,
Đèo cao nắng ánh dao gài thắt lưng.
Ngày xuân mơ nở trắng rừng,
Nhớ người đan nón chuốt từng sợi giang.
Ve kêu rừng phách đỏ vàng,
Nhớ cô em gái hái măng một mình.
Rừng thu trắng rơi hoà bình,
Nhớ ai tiếng hát ân tình thuỷ chung.

(Tố Hữu, Việt Bắc)